

Til
Kultur- og likestillingsdepartementet
Kunnskapsdepartementet

Fredrikstad, 25. mai 2023

Innspill til leselyststrategien

Litteraturhuset Fredrikstad ønsker å takke for at regjeringen nå starter arbeidet med en ny leselyststrategi. Og for at vi får mulighet til å komme med innspill. Dette er et meget viktig arbeid, og dette feltet må vies en helt annen oppmerksomhet enn man har gjort til nå. For det er urovekkende trender og mørke skyer vi ser.

Vi vil i dette innspillet ikke forsøke å male hele lerretet, men heller konsentrere oss om noen av de erfaringene vi har gjort oss i vårt arbeid med å spre leseglede i Fredrikstad og Østfold, for små og store. Vi vil her forsøke å svare på regjeringens spørsmål.

Hva mener du/dere er de tre største utfordringene knyttet til lesing og leselyst?

1. Kampen om oppmerksomheten har hardnet til betydelig de siste ti årene. Mobiltelefoner og sosiale medier gjør at barn og unge i dag i sin fritid i langt større grad velger dette fremfor bøker. Og når foreldrene heller ikke er noe bedre, og har liten kontroll med barns skjermbruk, forsterkes tendensen. Skjermbruken må rett og slett ned for at boken skal få en større plass.
2. All empiri peker mot at høytlesning for de aller minste barna, som vi på Litteraturhuset Fredrikstad arbeider aktiv for gjennom Bokstart Fredrikstad, er svært, svært viktig for barns utvikling, både kognitivt, språklig og sosialt. Høytlesning fra barna er 0-3 år legger grunnlaget for det som kan bli gode lesere, som barn og voksne. Men tall fra Sverige (vi finner ikke tall fra Norge), viser at høytlesning er på vei ned. Langt færre leser regelmessig for de minste. Det er svært urovekkende. Da minster barna det første og naturlige møtet med bøker og den verdenen som finnes i disse. Høytlesning er en kommunikasjon mellom den som leser og den som hører på. Som barn hører du stemmen til en kjær omsorgsperson, som betyr noe for deg. Det er mye omsorg i lesing, og det skaper en god relasjon mellom barn og forelder.
3. Når boken i stor grad er erstattet med skjermer på skolen, minster barna et naturlig forhold til fysiske bøker. Å lese på skjerm er ikke det samme som å lese en bok. Det bør innhentes betydelig mer kunnskap om forholdet mellom skjermlesing og

boklesing – slik at man vet hva økt skjermbruk på skolen fører til, helt konkret, når det gjelder barna leseevner og lesekonsentrasjon.

Hva vil være de tre viktigste målgruppene for strategien?

- De aller minste barna (0-3 år) blir ofte glemt når man snakker om lesing og leselyst. De, og høytlesing, må med i leselyststrategien (og dermed foreldrene, som jo er de som leser høyt for barna). Bokstart bør gjøres til en nasjonal satsing – godt støttet av en holdningskampanje, der voksne motiveres og oppfordres til å lese mer for barna. Vi har holdningskampanjer for mye, som trafikk sikkerhet, røyking, mental helse og annet. Å minne voksne om verdiene – og gevinstene – av å lese høyt for barna, er like naturlig.
 - Barn som blir lest for fra før de er to år, stiller til skolestart med dobbelt så stort ordforråd som barn som har blitt lest for fra fireårsalderen.
 - Flere forskningsprosjekter viser at høytlesning for små barn har svært gunstige konsekvenser for barnas utvikling, både kognitivt, språklig og sosialt.
 - Virkningen er størst hvis høytlesningen etableres som en del av familiens daglige rutiner allerede i barnets første leveår.
 - Høytlesning viser seg å være den enkeltfaktor som har størst betydning for barnets utvikling av ordforråd, leseferdighet og leseglede. Det er rett og slett en nøkkel til vellykket skolegang.
- Som nevnt i punktet over, er foreldrene helt sentrale. Det hjelper lite med stappfulle og oppdaterte skolebibliotek, hvis leselysten ikke er opptrent og heiet på fra hjemmebanen. Det er her grunnlaget for leselysten legges. Vi tror foreldrene – og deres egen skjermbruk – må adresseres. Her kan og bør man bruke mange kanaler for å nå fram: Skolen, barnehager, sosiale medier, lag/foreninger, tradisjonelle medier, helsestasjoner osv. Vi har også lyst til å nevne pappaer som viktige rollemodeller her. De kan med fordel ta en større rolle som høytlesere for sine barn.
- Vi tror det må en bred tilnærming til for å løfte leselysten. Vi tror frivilligheten, gjennom lag, lokalsamfunn, foreninger og ikke minst idretten, kan og bør spille en rolle. Idretten er den desidert viktigste fritidsorganisationsen i landet. Når man norsk idrett – og øvrig foreningsliv – med på laget for mer lesing, kan det bety mye. Samfunnet som sådan må mobiliseres.

Har dere gode eksempler på hva som bidrar til leselyst?

Bokstart Fredrikstad er et prosjekt som motiverer foreldre til å lese for barna fra de er helt små, fra 1 til 3 år. Målgruppen for prosjektet er barn, foreldre, barnehager og ansatte, og lokalsamfunn/organisasjoner. Prosjektet Bokstart gjennomføres flere steder i Norge og er velutprøvd internasjonalt. Bokstart Fredrikstad drives av Litteraturhuset Fredrikstad, støttet

av sponsorer og lokalt næringsliv. Barnehager, lokalsamfunn, Fredrikstad bibliotek og Fredrikstad kommune (barnehager og helsestasjoner) er viktige partnere i prosjektet.

- Hver uke får vi besøk av 5-6 barnehageklasser til lesestund med Sylwia Stasiak. Her når vi over 4.000 barn årlig.
- Vi arrangerer barnehageseminarer for ansatte og ledelse hvor høytlesning er tema.
- Alle voksne i Fredrikstad får på 10-månederskontrollen og på toårskontrollen informasjon om Bokstart Fredrikstad og hvor viktig høytlesning er for barna.
- Vi besøker foreldre i åpne barnehager for å motivere dem for høytlesning.
- Vi bruke lokalsamfunnshus og nettverk for å nå foreldre der barna ikke går i barnehage.
- Vi arrangerer Barnas bokbyttedag på Blomstertorvet hver juni.
- Vi arrangerer familiearrangementer på Litteraturhuset Fredrikstad
- Vi har lansert nettsiden bokstartfredrikstad.no
- Vi lager videoer i sosiale medier målrettet mot småbarnsforeldre.
- Vi har laget brosjyrer på ulike språk om hvor viktig høytlesning er.
- Vi lager både videoene og brosjyrene på ulike språk
- Vi deler ut 1000-2000 nye bøker gratis til de minste barna – hvert år.
- Vi deler ut 300-500 brukte bøker til barnehager – hvert år,

Vi tror en nasjonal dugnad – basert på Bokstart – vil kunne bli en viktig del av den nye leselyststrategien. Litteraturhuset Fredrikstad bidrar gjerne med råd og innspill her.

Er det andre viktige områder vi må huske på?

Det er viktig at regjeringen ser verdien av å styrke institusjoner utenfor det offentlige Norge, som litteraturhusene, for å fremme leselyst. Litteraturhusene kan og bør spille en sentral rolle i en slik strategi. Vi er fleksible, effektive, forholdvis lettbente, og har et stort og bredt kontaktnett og nedslagsfelt i våre nærområder. Litteraturhusene kan få en utvidet rolle i fremtiden for å fremme leselyst.

Med vennlig hilsen

Roy Conradi Andersen
Daglig leder
90610530/roy@litthusfred.no

Sylwia Stasiak
Prosjektleder Bokstart Fredrikstad